

Ekonomisk långtidsprognos 2023–2040

Innehåll

Ekonomisk långtidsprognos 2023–2040	1
1 Långtidsprognos 2023–2040	3
1.1 Syfte med långtidsprognos	3
2 Modell och metod för långtidsprognosen	3
2.1 Antaganden långtidsprognos	4
3 Förutsättningar inför 2023–2040	6
3.1 Samhällsekonomin	6
3.2 Kommunsektorns ekonomi	6
3.3 Nacka kommuns utgångsläge	7
3.4 Bostadsbyggande	8
3.5 Befolkningsutveckling	8
4 Ekonomisk utveckling 2023–2040 Nacka kommun	11
4.1 Skatteintäkter	11
4.2 Resultatmål	12
4.3 Investeringar	13
4.4 Markförsäljning	15
5 Resultat och låneskuld 2023–2040 olika scenarier	16
5.1 Ekonomiskt resultat i scenario 1	17
5.2 Ekonomiskt resultat i scenario 2	18
5.3 Ekonomiskt resultat i scenario 3	20
5.4 Ekonomiskt resultat i scenario 4	21
5.5 Ekonomiskt resultat i scenario 5	Fel! Bokmärket är inte definierat.
5.6 Ekonomiskt resultat i scenario 6	24
6 Teknisk utveckling	26
7 Analys	26
8 Slutsatser	28

I Långtidsprognos 2023–2040

I.1 Syfte med långtidsprognos

Nackas befolkning ökar. Målet är att 20 000 nya bostäder och 15 000 nya arbetsplatser ska byggas under åren 2014–2035. År 2040 beräknas kommunens invånare vara cirka 158 000, vilket är nästan 50 procent fler än dagens 109 000 invånare. Det är därför viktigt att ha kontroll på i vilken takt verksamheter behöver växa, med exempelvis fler skolor och särskilda boenden, och vilka ekonomiska effekter som kan uppstå.

En stor utmaning med en hög befolkningsutvecklingstakt är att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi med en god årlig resultatnivå, där låneskulden hålls på en rimlig nivå. Detta ställer krav på organisationen som över tid behöver vara i samklang med medborgarnas krav och förväntningar på kommunens leverans av tjänster och verksamhet. I en snabbt föränderlig värld behöver medarbetarna i kommunen vara lyhörda för omvärldsförändringar. Detta för att öka förståelsen och möjliggöra att Nacka kommuns målsättningar uppnås och samtidigt agera utifrån det bästa för kommunens medborgare, företagare, föreningar och alla andra som är med och bygger samhället.

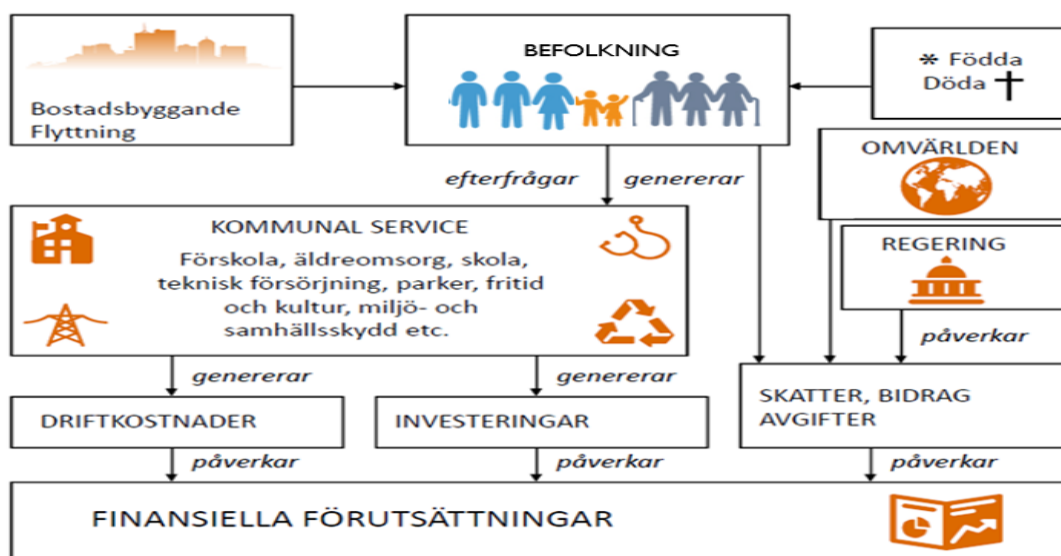
Nackas långtidsmodell är framtagen tillsammans med representanter från kommunens samtliga verksamheter i Nacka. *Syftet med långtidsmodellen är inte att finna en exakthet utan fånga upp de stora effekterna vid olika alternativa scenarier för att utifrån dessa möjliggöra en styrning i den riktning som önskas.* Modellen är tänkt att skapa en ekonomisk medvetenhet som möjliggör en ökad långsiktighet i de ekonomiska besluten. I modellen simuleras alternativa vägval som visar på möjliga ekonomiska effekter vid respektive alternativ. Genom den långsiktiga finansiella analysen och omvärldsanalysen får alla - både politiker och tjänstepersoner - en gemensam bild av läget.

Att beskriva en tänkbar utveckling av ekonomin för en så lång tidshorisont innebär stor osäkerhet vilket bör beaktas när resultaten tolkas.

2 Modell och metod för långtidsprognosen

Långsiktiga beräkningar är nödvändiga att ha som underlag för diskussioner rörande prioriteringar och ambitioner i samband med befolkningsökning. Det gäller också strategier för finansiering av investeringarna, det vill säga hur mycket som kan/bör finansieras externt, med lån och hur stor andel som ska egenfinansieras. Kommunerna är skyldiga att ha vissa verksamheter enligt lag. Andra verksamheter är frivilliga och beslutas av kommunens förtroendevalda. Om man generaliserar så kan man säga att det är välfärdsdelarna som är obligatoriska, medan det är frivilligt att bygga stad och sporthallar. Vald strategi påverkar givetvis de finansiella målen, inte minst kravet på resultatnivå. De långsiktiga beräkningarna med valda strategier tydliggör också hur mycket resurser som kan läggas på kärnverksamheterna och hur stort effektiviseringsstrycket blir för att säkerställa en hållbar ekonomisk utveckling.

En vanlig invändning mot att arbeta med långsiktiga kalkyler och analyser är att osäkerheten är för stor för att det ska kunna tjäna något syfte. Argument som att befolkningsutvecklingen kommer att bli en annan och att staten kommer att förändra sina statsbidrag är konkreta exempel på invändningar. Arbetet med långtidsprognosen handlar i första hand inte om detaljplanering, i stället handlar det om att skapa kunskap om konsekvenserna av olika utvecklingsscenarier. Vad händer när befolkningen ökar? Hur stora ska investeringarna vara, vilka ska genomföras och när? Mot bakgrund av den osäkerhet som råder, bör man arbeta med flera scenarier. Det gäller befolkningsutvecklingen, investeringsprogrammet och finansieringen.

Befolkningstillväxten och befolkningsstrukturen påverkar behovet av kommunal service. Den spelar också stor roll för hur skatteintäkterna utvecklas som är kommunens största intäktskälla. För att få styrbarhet är det viktigt att modellen är uppdaterad med så korrekt information som möjligt. Långtidsprognosen uppdateras regelbundet med aktuell befolkningsprognos, skatte- och statsbidragsprognos, exploateringsprognos, planer för investeringar, kapacitetsbehov av verksamhetsfastigheter, checkbelopp och andra ersättningar samt övriga styrdata så som exempelvis löner, BNP och räntenivåer.

2.1 Antaganden långtidsprognos

I Mål och budget beslutas budgeten för nästkommande år samt plan för de därefter följande två åren. Under våren påbörjas arbetet med Mål och budget för nästkommande år. Förutsättningarna för de kommande åren sammanställs i det så kallade ramärendet. Ramärendet beslutas i kommunstyrelsen i juni och används som bas i långtidsprognosen. På grund av avsaknaden av volymjusteringar i ramärendet har samma framskrivningsmetod använts för de första tre åren i långtidsprognosen som också används för efterkommande år. Metoden innebär en generell volymuppräknning för nämnderna utifrån befolkningsprognosen. Övrig verksamhet och finansiella nyckeltal har sin bas i ramärendet.

Följande antagande ligger till grund för nuvarande långtidsprognos:

- Oförändrad skattesats (17,98 kronor)
- Skatteprognosen är framtagen av Sveriges kommuner och regioner (SKR). Rikets skatteunderlag fram till 2029 bygger på SKR:s bedömning i cirkulär 22:15. För 2030 och åren därefter antas rikets skatteunderlag öka med 4,0 procent per år. Kommunens skatteunderlag väntas öka i samma takt som riket plus en faktor som motsvarar avvikelsen mellan kommunens förväntade befolkningstillväxt och befolkningstillväxten i riket. En förväntat snabbare ökning av befolkningen i Nacka än prognosen för riket ger större skatteunderlagstillväxt.
- Kostnadsutjämnningen bygger på SKR:s prognos. Kommunens relativa befolkningsstruktur jämförs med motsvarande prognos för riket. I beräkningarna tas endast hänsyn till invånarnas ålder. Inga socioekonomiska eller geografiska variabler beaktas. I kostnadsutjämnningen ingår ersättning för eftersläpning förutsatt att befolkningsprognosen är tillräckligt stark.
- Befolkningsprognosen är framtagen av SWECO utefter kommunens bostadsbyggnadsprognos (mars 2022)
- Planerad byggnation i kommunen är inkluderad.
- Långtidsprognosen har sin bas i de beräkningar som har gjorts under våren 2022 inför ”ramärendet” som är ett förberedande arbete inför Mål och budget 2023-2025, men har uppdaterats med:
 - Volymuppräknning utifrån befolkningsprognos
 - Skatte- och generella statsbidragsprognos
 - Pensionsprognos
 - Investeringar
 - Markförsäljningar
 - Styrparametrar BNP, priser och löner.

Modellen behandlar inte ett utökad behov utöver volymer relaterat direkt till befolkningsförändringar.

3 Förutsättningar inför 2023–2040

3.1 Samhällsekonomin

I Sverige fortsätter återhämtningen efter pandemin 2022-2023. Att pandemirestriktionerna har tagits bort innebär betydande positiva effekter för samhällsekonomin. Särskilt delar av tjänstesektorn kommer att kunna stärkas rejält 2022, vilket gynnar inhemsk efterfrågan och svensk arbetsmarknad. Antalet arbetade timmar ökar därför snabbt 2022 och 2023, vilket stärker lönesumman och det kommunala skatteunderlaget. Ett ökat flyktingmottagande och regeringens extra anslag till försvaret driver upp offentlig konsumtion 2022 och bidrar till tillväxten. Detta är en motverkande faktor av kriget i Ukraina för europeisk och svensk BNP. Den extremt höga inflationen gör att i reala termer är skatteunderlagstillväxten låg ur ett historiskt perspektiv. Detta gäller även i förhållande till den demografiska utvecklingen.

De senaste tre åren har präglats av stora ekonomiska svängningar som följd av bland annat coronapandemin och kriget mellan Ryssland och Ukraina samt osäkerheten i de kortsiktiga prognoserna har varit större än normalt. Kommunens långtidsprognos bygger på en sammanvägning av prognoser från bland annat SKR, konjunkturinstitutet och ekonomistyrningsverket och de närmaste åren prognostiseras samhällsekonomin vara volatil och fortsatt präglas av stor osäkerhet. Prognoserna för samhällsekonomin 2025 och framåt baseras på antaganden att ekonomin går in i en mer balanserad utveckling. Även om det kommer ske fortsatta konjunktursvängningar är dessa svåra att förutse och de senare åren av prognosperioden antas ett normalt konjunkturläge.

3.2 Kommunsektorns ekonomi

Kommunerna och regionerna är i början av en period med mycket stora krav på omställning. Sveriges befolkning blir äldre och befolkningsprognoserna har länge visat att både den äldre och den yngre befolkningen ökar snabbare än åldersgruppen i arbetsför ålder. Det innebär att färre människor ska försörja allt fler samtidigt som efterfrågan på välfärdstjänster blir större. Hittills har utmaningarna i sektorns ekonomi klarats genom intäktsökningar från främst skatter och markförsäljning som gynnats av högkonjunkturen.

Kommunernas verksamhet och ekonomiska förutsättningar präglades under 2021 fortsatt av pandemin. Den svenska ekonomin återhämtade sig betydligt snabbare än väntat och skatteunderlaget förbättrades kontinuerligt under året. Skatteintäkterna blev sammantaget 15 miljarder kronor högre vid årets slut än kommunerna hade budgeterat. Därtill avslutade börsen mycket positivt, vilket innebar ett högre värde för kommunernas finansiella placeringar. Det sammantagna resultatet i kommunerna uppgick till 47 miljarder kronor, eller 7,4 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

Kommunsektorns ekonomiska förutsättningar ser förhållandevis goda ut för 2022. Kostnaderna ökar dock i snabbare takt, dels som en konsekvens av större flyktingmottagande, dels som en konsekvens

av högre pris- och löneökningar. Samtidigt är intäkterna också större, såväl från skatter som flyktingrelaterade statsbidrag, vilket bidrar till att resultatet visserligen minskar men ändå förväntas ligga på en hög nivå på runt 4 procent av skatter och generella statsbidrag.

En kraftig försämring av resultatet väntas 2023 jämfört med 2022 vilket framförallt beror på ökad inflation, högre löneökningar och pensionskostnader. En bra nominell skatteunderlagsutveckling äts upp av prisökningarna. För att klara ett resultat som motsvarar 2 procent av skatter och generella statsbidrag 2023 behövs effektiviseringsåtgärder eller intäktsförstärkningar på 9 miljarder kronor i kommunerna och år 2024–2025 skulle åtgärder på ytterligare 3 respektive 4 miljarder behöva vidtas. Det innebär att gapet uppgår till 16 miljarder i kommunerna år 2025.

Investeringsnivån har varit hög under ett antal år, bland annat till följd av ett högt bostadsbyggande och ersättning eller upprustning av de många verksamhetsfastigheter som byggdes under 1960- och 1970-talen. En annan förklaring har varit en snabb befolkningsökning. Det finns dock några osäkra faktorer som kan påverka investeringsnivån framöver. Det handlar bland annat om den stigande prisutvecklingen i byggbranschen för andra halvåret 2021 och hittills under 2022. Hur kommunerna kommer att agera på högre priser i anbuden är osäkert.

3.3 Nacka kommuns utgångsläge

Nacka kommuns ekonomi står inför några avgörande utmaningar under de närmaste åren. En utmaning är att säkerställa en långsiktig god ekonomisk hushållning. Det förutsätter att kommunen årligen redovisar ett övergripande resultat som minst uppgår till 2 procent av skatteintäkterna. Det handlar också om att Nacka kommun även fortsättningsvis måste attrahera tillräckligt många nya invånare så att skatteintäkterna ökar i tillräcklig omfattning som behoven av välfärdstjänster och service växer. Ökade avskrivningar och räntekostnader tillsammans med ökade volymer, kommer att påverka driftbudgeten framgent. Även de demografiska förändringarna, med framför allt fler äldre över 80 år, är utmaningar för verksamheterna och påverkar ekonomin. Därför kommer nämnderna och verksamheterna fortsättningsvis att behöva vidta åtgärder för god budgethållning kombinerat med fortsatt effektivisering.

Nacka kommun har under de senaste åren genomfört omfattande investeringar. Under 2021 var kommunens investeringar 617 miljoner kronor. De största investeringarna gjordes inom gata, väg och park, stadsutveckling och skollokaler. För år 2022 prognostiserar nämnderna en investeringsvolym (netto) på 1 189 miljoner kronor.

Under 2021 var låneskulden oförändrad på 1 350 miljoner kronor. Vid utgången av 2022 väntas låneskulden uppgå till 1 550 miljoner kronor. Låneskulden är fortsatt låg men ökar succesivt i takt med investeringarna. Ett fortsatt ökat investeringsbehov medför ett ökat lånebehov framöver. Det växande lånebehovet underlättas av att Standard & Poor's värderar Nacka kommun till det högsta kreditvärdighetsbetyget (AAA). Det innebär ett kvitto på att Nacka kommun har de rätta ekonomiska förutsättningarna att få de bästa möjliga lånevillkor.

3.4 Bostadsbyggande

Nacka är en attraktiv kommun att bo, verka och investera i med många olika områden och delmarknader. Tunnelbanan är en strategisk satsning som stärker hela kommunen, men särskilt utvecklingen av Nacka stad på västra Sicklaön där ett stort antal bostäder och många arbetsplatser kommer att utvecklas och etableras under den kommande 20-årsperioden. Trafikstart av tunnelbanan till Nacka är år 2030. Tidpunkten för färdigställande av Nackas totala bostadsåtagande om 13 500 tillkommande bostäder på Västra Sicklaön har justerats. Av de 13 500 bostäder som Nacka kommun ska bygga, ska 11 300 vara klara till 2035 och ytterligare 2 200 bostäder till 2040. Hittills har närmare 2 600 bostäder påbörjats, varav cirka 1 400 bostäder färdigställts, som kommunen kommer kunna tillgodoräkna sig i bostadsåtagandet i överenskommelsen. Hur många bostäder som påbörjas och färdigställs följs regelbundet upp och utgör ett viktigt underlag i arbetet med befolknings- och behovsprognoser. En majoritet av de tillkommande bostäderna är kopplade till den pågående stadsutvecklingen, men bostäder tillkommer även kontinuerligt inom befintliga detaljplaner.

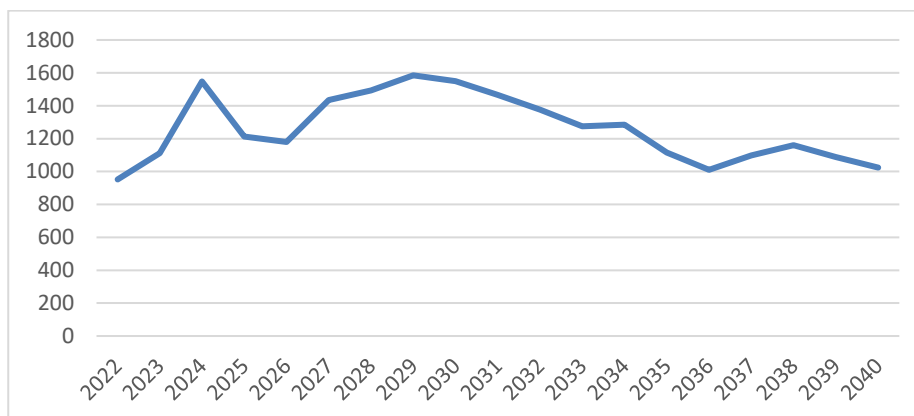

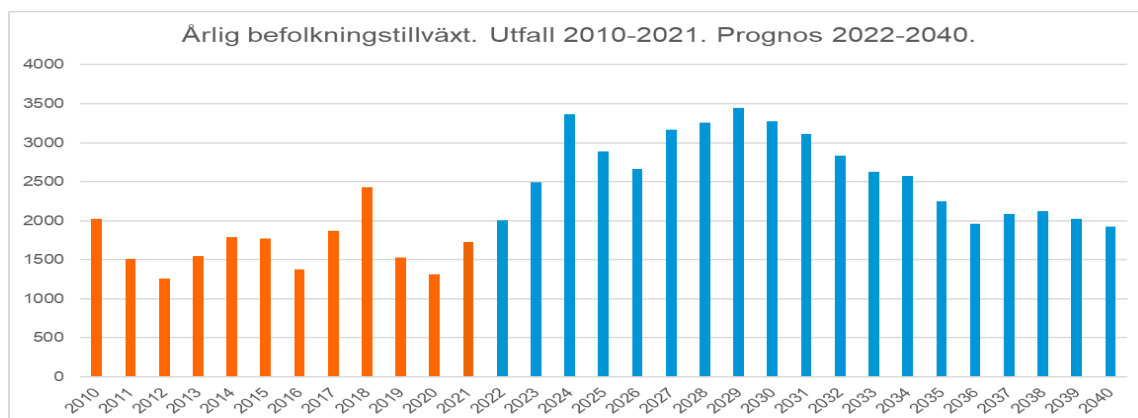
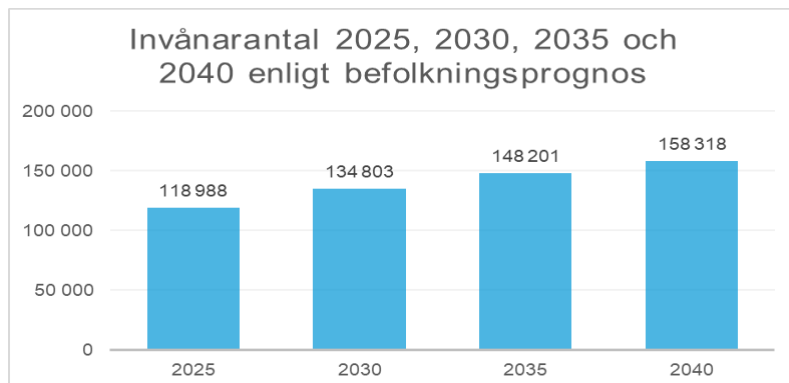
Diagram: Antal färdigställda bostäder 2022–2040 (prognos feb 2022)

3.5 Befolkningsutveckling

Nacka är en kommun med hög befolkningstillväxt och det är därför extra viktigt att ständigt följa utvecklingen och uppdatera prognoser. En viktig grund för långtidsprognosen är befolkningsprognosen som är en framskrivning av folkmängden, utifrån det planerade bostadsbyggandet. Befolkningsprognosen uppdateras kontinuerligt, framför allt utifrån uppdateringar av det planerade byggandet, men också utifrån förändrade födelse- och dödstal och förändrade beteendemönster vad gäller in- och utflyttning. 2022 års långtidsprognos grundar sig på befolkningsprognosen från mars 2022

Befolkningen i Nacka kommun antas fortsätta öka under hela prognosperioden till följd av bostadsbyggandet. Under prognosens inledande år beräknas folkmängden växa med cirka 2 000 personer per år. Därefter förväntas befolkningsutvecklingen hålla en högre takt och öka med mer än 3 000 personer årligen under perioden 2024–2031. I slutet av prognosperioden väntas

folkökningen återigen vara omkring 2 000 personer per år. År 2030 beräknas folkmängden uppgå till 134 800 personer och år 2040 väntas folkmängden överstiga 158 300 personer.

Inflyttningen beräknas vara den demografiska komponent som främst bidrar till folkökningen under hela prognosperioden. Kommunen har omfattande bostadsbyggnadsplaner och ett stort antal bostäder väntas bli färdigställda fram till år 2040. Men även barnafödandet bidrar till kommunens befolkningstillväxt, vilket även det förklaras av bostadsbyggandet som bidrar till en inflyttning av personer i barnafödande åldrar och därmed ett ökat barnafödande.

Inflyttningen medför att folkmängden förväntas öka i samtliga åldersgrupper under prognosperioden. Antalet barn i förskoleåldrar väntas öka med 11 procent under prognosens fyra första år, med 30 procent fram till år 2030 och 47 procent till år 2040. Även antalet barn i låg- och mellanstadieåldrarna väntas öka, om än inte i lika hög grad som förskoleåldrarna. I gymnasieåldrarna beräknas också en stor ökning, med 10 procent fram till år 2025 och 35 procent fram till år 2040. Ökningen av barn i förskole- och skolåldrar beror främst på att personer i åldern 25 till 40 år antas öka kraftigt under prognosperioden. En stor ökning av personer åldrarna 65–84 år väntas mot slutet av prognosperioden då 60- och tidiga 70-talisterna har kommit upp i åldersgruppen. Personer i åldersgruppen 85 år eller äldre är dock den grupp som procentuellt väntas öka mest genom hela prognosperioden.

Befolkning per ålder - utfall 2021, prognos 2025, 2030, 2035 och 2040

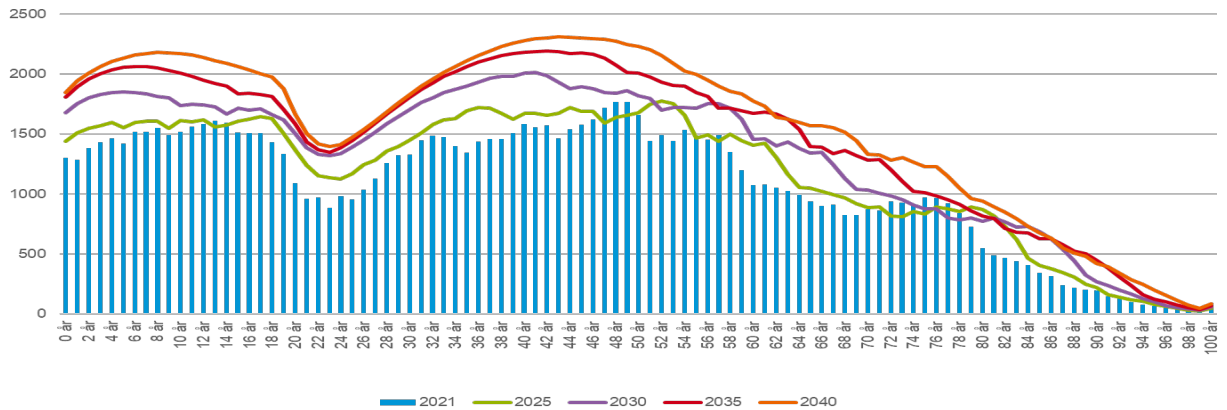

Diagram: Diagram: Befolkningens åldersstruktur

Nacka är en relativt ung kommun. 2021 var medelåldern 39 år jämfört med rikets 41 år. Medelåldern i Stockholms län var 39,2 år. Jämfört med snittet i riket bor det en hög andel barn och en låg andel äldre personer i Nacka. Prognosen visar att andelen barnfamiljer kommer vara stor under hela prognosperioden fram till 2040. Även om Nacka har en lägre andel äldre än övriga landet så ökar andelen under prognosperioden.

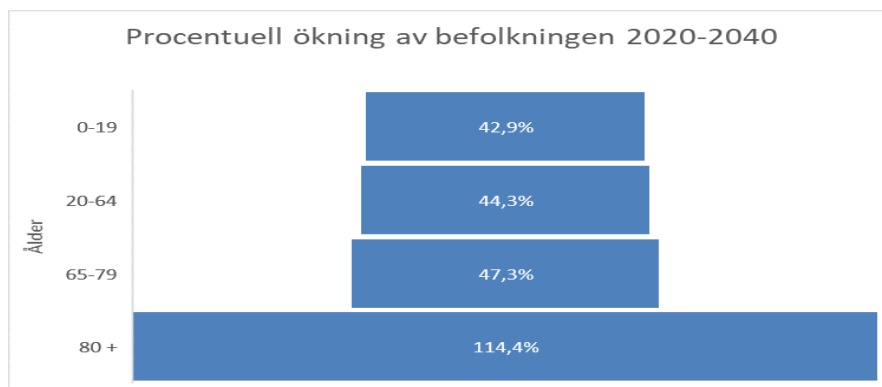

Diagram: Procentuell ökning av Nackas befolkning i olika åldersgrupper 2020–2040

Diagrammet ovan visar att befolkningen i Nacka som är över 80 år kommer att öka med 114 procent de kommande 20 åren, vilket ökar behovet av välfärdstjänster främst inom äldreomsorg.

4 Ekonomisk utveckling 2023–2040 Nacka kommun

4.1 Skatteintäkter

Kommunens verksamhet finansieras i huvudsak, cirka 80 procent, av skatteintäkter. Personer med förvärvsinkomst betalar kommunal skatt till kommunen och regionen där de är folkbokförda. Kommunens skattesats beräknas vara oförändrad vilket innebär att invånarna betalar 17,98 kronor i kommunal skatt per intjänad hundralapp. Kommunens skattesats är en av de lägsta i landet.

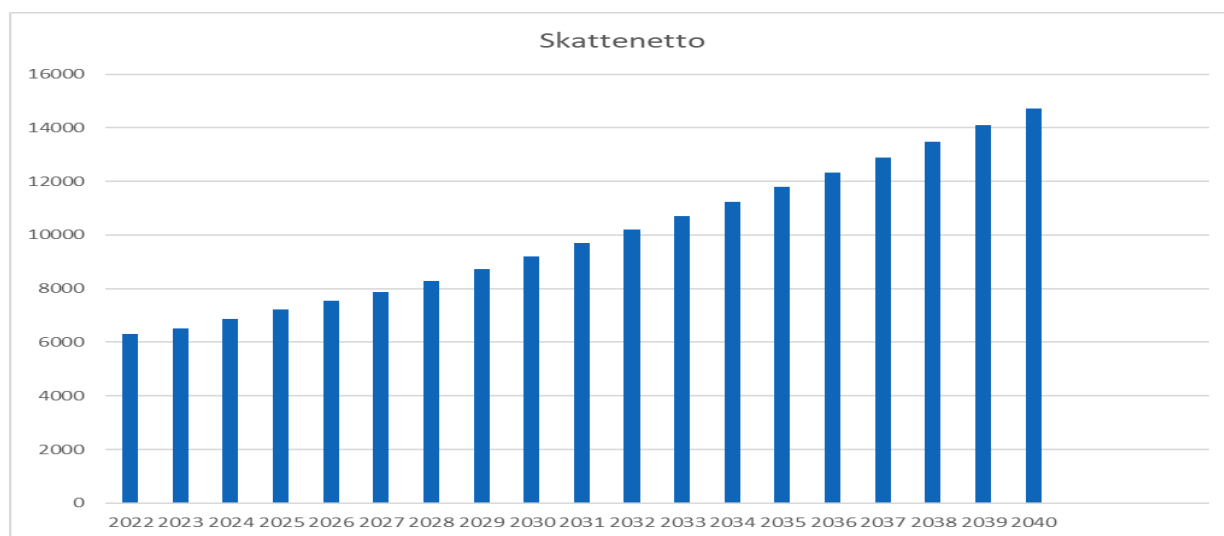

Diagram: Skattenetto 2022–2040

De kommunala skatteintäkterna är främst beroende av kommunens folkmängd och hur skatteunderlaget utvecklas i hela landet. Åren 2021–2023 präglas av konjunkturell återhämtning, efter pandemin. Sysselsättningen ökar snabbare än den ökning som följer av en växande befolkning. Men det som främst driver på ökningen av skatteunderlaget framöver är stora ökningar av löne- och pensionsinkomster som till stor del är en effekt av den ökande inflationen. Att skatteintäkterna ökar mer än normalt kommande år är dock ingen reell resursförstärkning då även kommunens kostnader också ökar markant på grund av den höga inflationen.

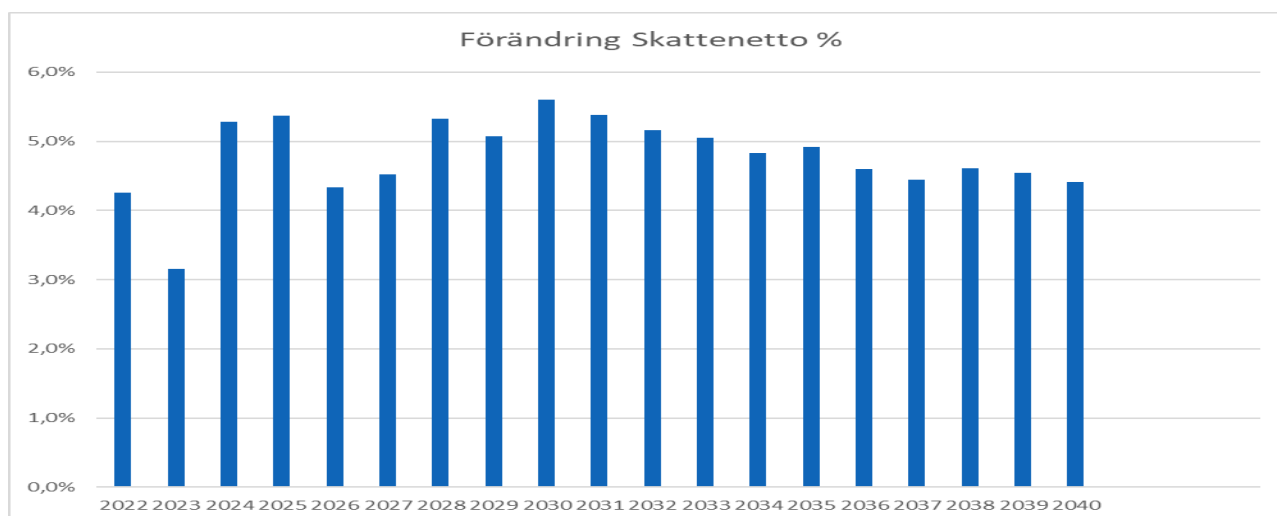

Diagram: Tillväxt skattenetto 2022–2040

Kommunens skattenetto beräknas öka med mellan 3 procent och 6 procent årligen. Skatterna ska täcka volymökningar, så som nya elever i skolan, fler äldre och utbyggd infrastruktur, löne- och prisökningar samt ambitionsökningar. Vid en jämförelse av skatteunderlagets ökning för olika år är det viktigt att beakta de behov som kommunen möter, inte bara för att antalet invånare ökar utan också för sammansättningen av befolkningen förändras.

4.2 Resultatmål

För att nå en hållbar långsiktig ekonomi bör varje enskilt år generera ett resultat på minst 2 procent av skatter och generella statsbidrag i enlighet med kommunens finansiella mål om god ekonomisk hushållning. Långsiktigt god ekonomi förutsätter strikt budgetföljsamhet och att åtgärder vidtas omgående vid eventuella obalanser.

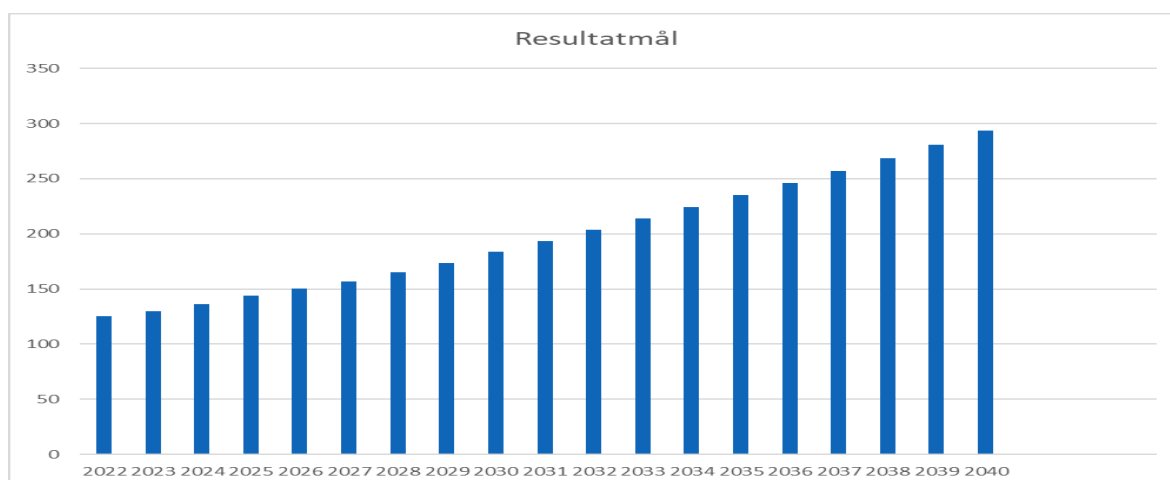

Diagram: Resultatmål 2022–2040

Resultatmålet om 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag i absoluta tal förändras över tid i takt med att skatteunderlaget stiger, från cirka 125 miljoner kronor 2022 till nästan 300 miljoner kronor 2040.

För en långsiktig stabil ekonomi ska den årliga driften (löpande verksamheten) inte finansieras med jämförelsestörande poster, med vilket menas att resultatmålet bör vara exklusive till exempel reavinster och exploateringsintäkter. Jämna positiva resultat över åren bidrar till en ekonomisk stabilitet.

4.3 Nettokostnadsutveckling

Idag står utbildningsnämnden för drygt hälften av nämndernas nettokostnad. Med volymuppräknningar enligt befolkningsprognos och investeringar enligt långtidsprognosen kommer utbildningsnämnden att stå för en lägre andel av nettokostnaden år 2040. Den nämnd vars andel av totala nettokostnader som växer mest är natur- och trafiknämnden, vilket beror på växande kapitaltjänstkostnader med anledning av stora investeringsvolymerna de kommande åren. Även äldrenämndens andel ökar något på grund av kommunens åldrande befolkning.

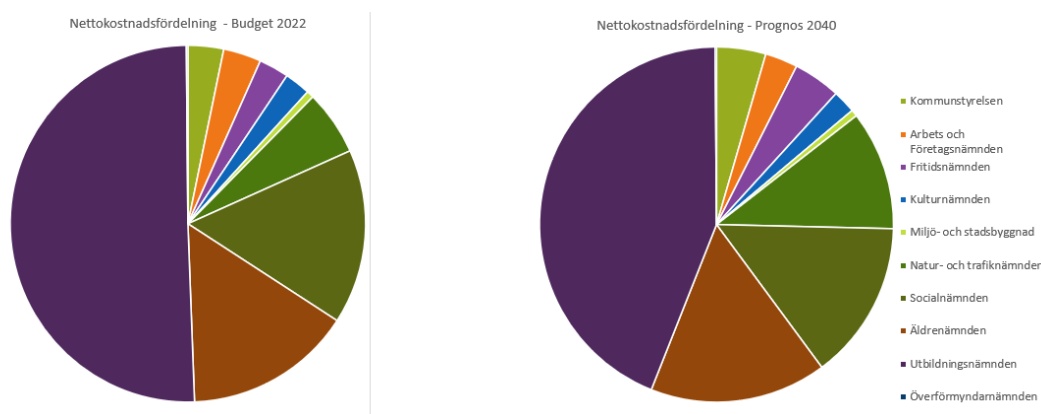

Diagram: Nettokostnadsfördelning nämnder 2022 och 2040

4.4 Investeringar

Många nya bostäder byggs i kommunen och det medför ett ökat behov av kommunal service för nya och befintliga invånare. De nya invånarna skapar också behov av att bygga skolor, särskilda boenden och att bygga ut infrastruktur med mera.

Kommunen står inför stora investeringar framåt och det är viktigt att ha rätt nivå på investeringsvolymen varje år för att säkerställa en långsiktigt stabil ekonomi. Investeringar i nya verksamhetslokaler behöver anpassas efter befolkningsförutsättningarna. Prioritering av vad som ska byggas eller inte blir allt viktigare.

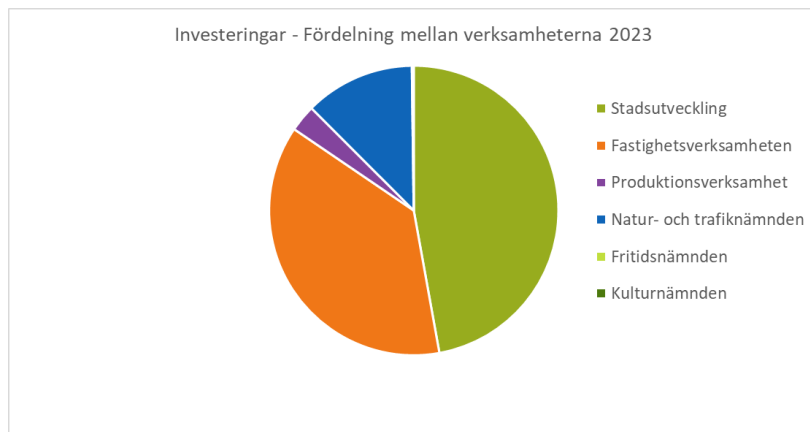

Diagram: Investeringar – Fördelning mellan verksamheterna 2023

För att hålla kommunens ekonomi i balans så gäller det att hålla en investeringsnivå som är långsiktigt hållbar så att låneskulden hålls på en rimlig nivå. Enligt kommunens regelverk ska exploateringsverksamheten självfinansieras över tid och för övriga investeringar ska 50 procent finansieras av egna medel. Resterande medel kommer att behöva lånas upp. Det medför ökade räntekostnader som tar pengar som annars hade kunnat gå till verksamheten. Räntenivån har de senaste åren varit relativt låg men under 2022 har den höga inflationen lett till att centralbankerna har höjt räntan, så även Sveriges riksbank. Fler räntehöjningar är väntade under 2022 och 2023 vilket tillsammans med ökad upplåning kommer att medföra högre räntekostnader för kommunen.

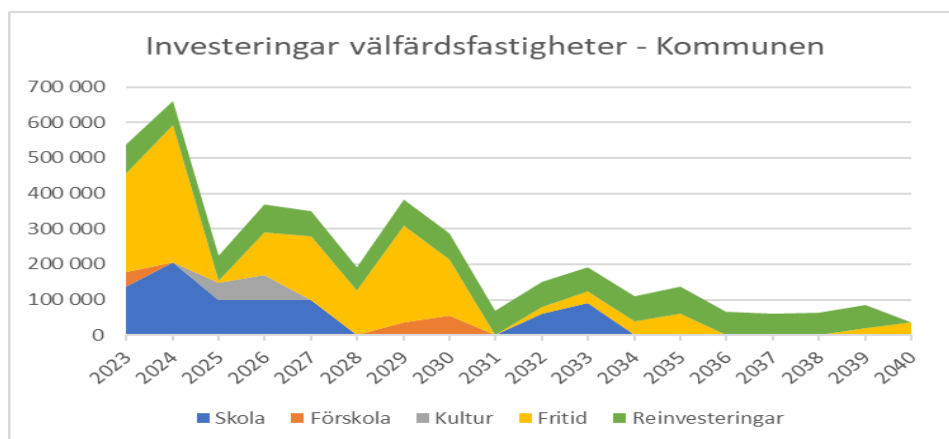

Diagram: Investeringar välfärdsfastigheter - Kommunen

Ett sätt att minska upplåningsbehovet är att låta andra göra investeringen och att kommunen hyr in de tider som behövs för kommunala ändamål. Då skjuts kostnaden framåt och det kommunen kommer att betala blir framtida driftskostnad i form av hyra.

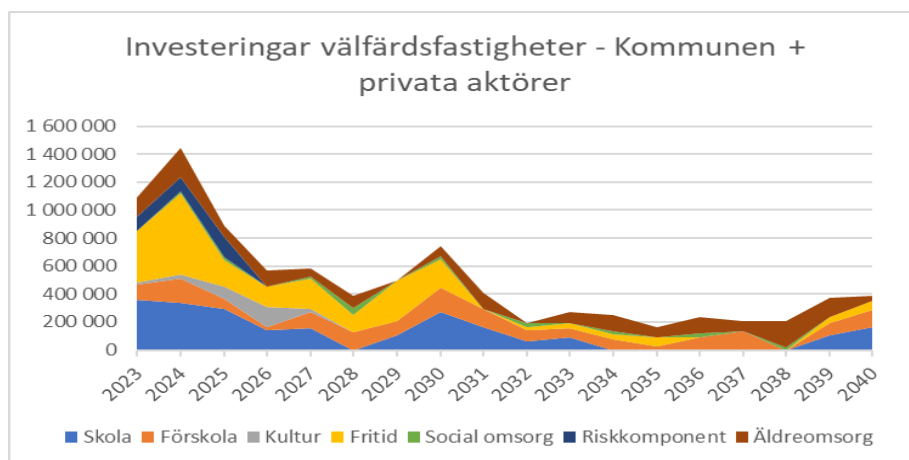

Diagram: Investeringar välfärdsfastigheter – Kommunen och privata aktörer

Enligt planen för investeringar i välfärdsfastigheter, som ligger till grund för långtidsprognosen, uppgår kommunens andel av investeringar i välfärdsfastigheter fram till år 2040 till 31 procent.

Investering - framtida driftskostnader

När kommunen bygger ut sin framtida kapacitet exempelvis nya skolor, särskilda boenden och vägar är det viktigt att fundera på hur investeringen görs. Frågor som bör ställas är vad har vi råd att betala i hyra för en ny skola, vad är en rimlig ambitionsnivå och vilket sätt gör att investeringen ger framtida driftkostnader på en rimlig nivå. Ibland kan det vara rimligt att ha en något högre investeringsutgift för att minska de årliga driftkostnaderna som kommunen oftast har under en längre tid. Det är också viktigt att investeringen görs i rätt tid så att skolan kan fyllas och att eventuell ”tomtid” minimeras. Att följa befolkningsutvecklingen i kommunen vid planering av byggnationer blir en viktig del i arbetet. Genom smarta lösningar kan kommunens knappa medel räcka längre.

4.5 Markförsäljning

Diagram: Markförsäljning

Diagrammet visar markförsäljningen i årets långtidsprognos. Markförsäljning ger intäkter som minskar kommunens lånebehov, vilket således får positiv effekt på låneskulden.

5 Resultat och låneskuld 2023–2040 olika scenarier

Årets långtidsprognos har beräknats utifrån följande scenarier:

Scenario 1

- **0 procent kompensation för pris och lön**
- Försäljning av mark enligt plan
- Investeringar enligt plan
- Räntenivå enligt plan

Scenario 2

- **Full kompensation för pris och lön (cirka 2,9 procent, kommunalt prisindex)**
- Försäljning av mark enligt plan
- Investeringar enligt plan
- Räntenivå enligt plan

Scenario 3 - Huvudscenario

- 2,0 procent kompensation för pris och lön
- Försäljning av mark enligt plan
- Investeringar enligt plan
- Räntenivå enligt plan

Scenario 4

- 2,0 procent kompensation för pris och lön
- **Ingen försäljning av mark**
- Investeringar enligt plan
- Räntenivå enligt plan

Scenario 5

- 2,0 procent kompensation för pris och lön
- Försäljning av mark enligt plan
- **Investeringar 25 procent lägre än plan**
- Räntenivå 3 procent högre än plan

Scenario 6

- 2,0 procent kompensation för pris och lön
- Försäljning av mark enligt plan
- Investeringar enligt plan
- **Räntenivå 3 procent högre än plan**

Ingen höjd har tagits för eventuella politiska satsningar utan dessa får hanteras inom befintlig ram. Fokus i analysen är på årligt resultat och på låneskuldens utveckling (skuldsättning).

Förklaring av diagrammen

Årets resultat. Diagrammen visar varje års resultat både inklusive och exklusive jämförelsestörande poster. De gröna staplarna inkluderar jämförelsestörande poster vilket förbättrar resultatet under vissa år. Den blå linjen visar resultatmål. Ligger den orangea stapeln (exklusive jämförelsestörande poster) under den blå linjen, så är årets resultatmål inte uppfyllt.

Låneskuld. Diagrammen ovan visar låneskulden uppdelat på kommunen och bolagen. Prognosen för bolagens del av låneskulden ligger fast oavsett scenario, vilket beror på kommunen inte kan låna ut till bolagen av sitt eget kapital. Då skulle räntorna inte bli avdragsgilla för bolagen. I analysen av de olika scenarierna är det således kommunens del av låneskulden som är intressant. Låneskulden påverkas, förutom av resultatet, även av bland annat investeringsvolymen och andra in- och utbetalningar såsom försäljningsintäkter och utbetalning/utlåning till tunnelbanan. En lägre skuldsättningsgrad medför i normalläget bättre räntevillkor, med lägre finansiella kostnader som följd.

5.1 Ekonomiskt resultat i scenario 1

- 0 procent kompensation för pris och lön
- Försäljning av mark enligt plan
- Investeringar enligt plan
- Räntenivå enligt plan

Scenario 1 ger ingen kompensation för pris och lön. Det innebär ett årligt effektiviseringskrav på cirka 2,9 procent.

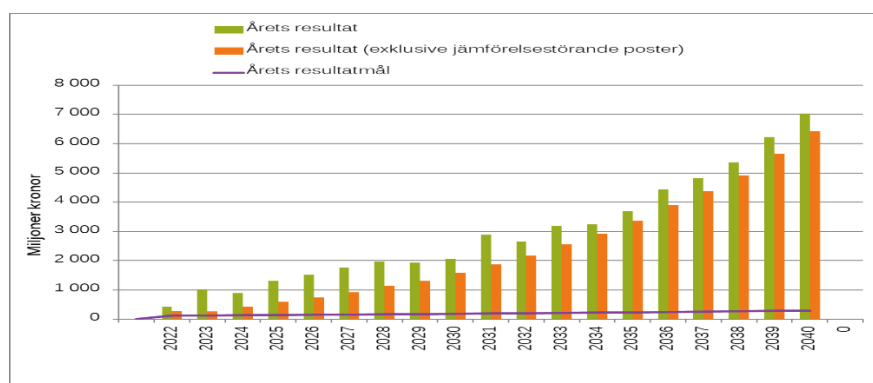

Diagram: Scenario 1, årets resultat

Resultatmålet uppnås under hela perioden. Resultatet ökar kraftigt för varje år.

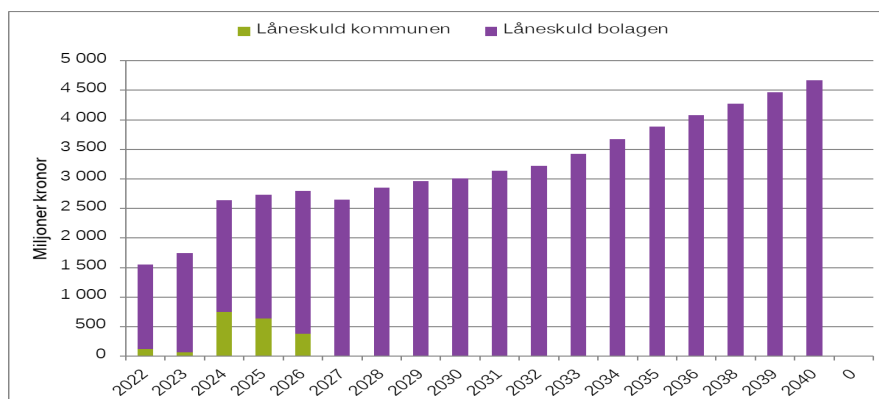

Diagram: Scenario 1, låneskuld

Utan kompensation för pris och lön ger det succesivt ökande resultatet ett minskat behov av upplåning. Redan år 2025 kan kommunen börja amortera och år 2027 finns inte längre något lånebehov.

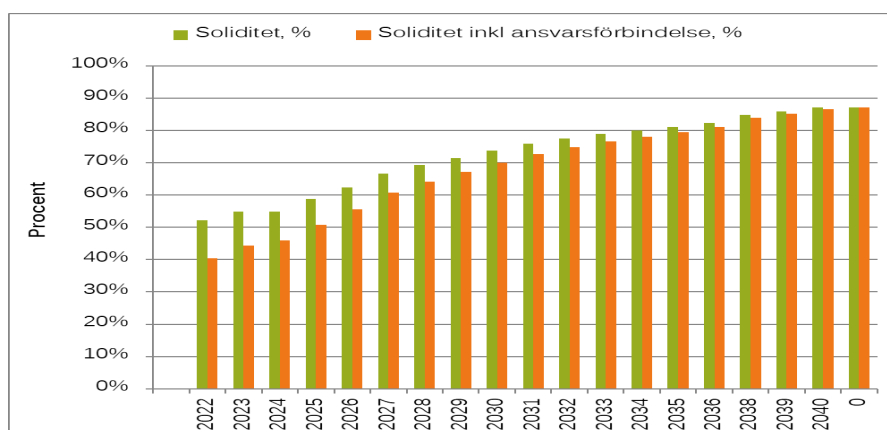

Diagram: Scenario 1, soliditet

I scenario 1 ligger kommunen runt sitt mål för soliditet fram till och med år 2024. Därefter ökar soliditeten under hela prognosperioden för att mot slutet av perioden överskrida 80 procent.

Även om diagrammen visar en stark ekonomi i scenario 1 är det inte långsiktigt alternativ att inte ge någon kompensation för pris- och löneökningar. Det innebär ett rationaliseringskrav på 2,9 % om året och efter några år skulle det inte finnas någon verksamhet kvar, endast de fasta kostnaderna.

5.2 Ekonomiskt resultat i scenario 2

- Full kompensation för pris och lön (cirka 2,9 procent, kommunalt prisindex)
- Försäljning av mark enligt plan
- Investeringar enligt plan
- Räntenivå enligt plan

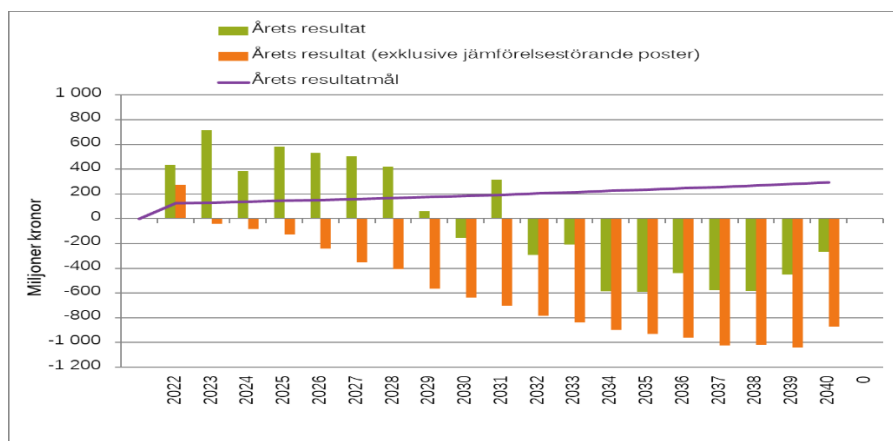

Diagram: Scenario 2, årets resultat

Om full pris- och lönekomensation ges kommer resultatet exklusive jämförelsestörande poster ligga under resultatmålet redan 2023 och därefter sjunka rejält för varje år. Scenariot visar på att det inte finns ekonomiskt utrymme att ge full komensation för att nå kommunens 2 procentiga resultatmål. Effektiviseringar, digitalisering och annan teknisk utveckling måste komma till för att upprätthålla kvaliteten i verksamheten. Ett lägre årligt resultat medför ett ökat lånebehov, vilket i sin tur leder till högre räntekostnader och därmed mindre pengar till verksamheten.

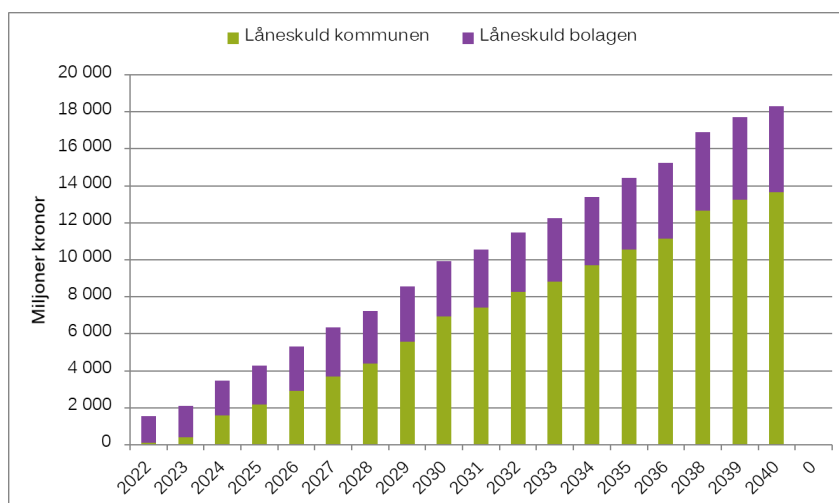

Diagram: Scenario 2, låneskuld

Vid full pris- och lönekomensation ökar kommunens låneskuld drastiskt för varje år och år 2040 kommer låneskulden överstiga 14 miljarder kronor. En hög låneskuld innebär höga finansiella kostnader, det vill säga pengar som annars skulle kunna användas i verksamheten. En hög skuld innebär också en lägre soliditet.

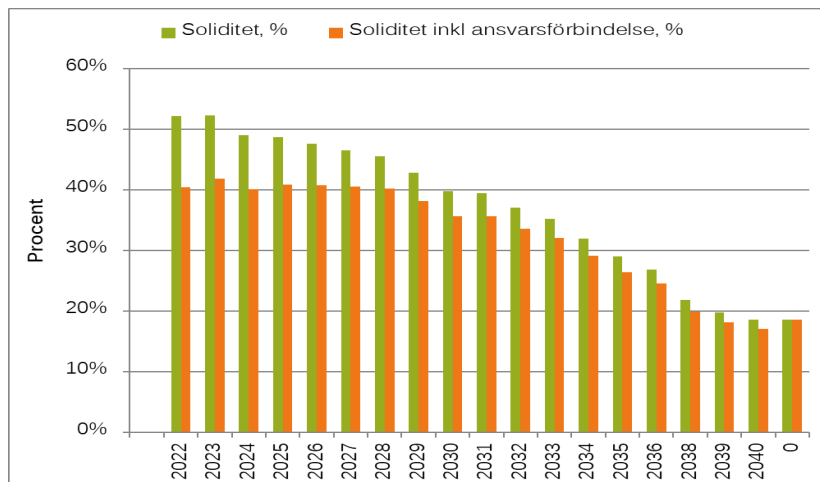

Diagram: Scenario 2, soliditet

Vid full pris- och lönekompensation sjunker soliditeten under kommunens mål på 50 procent redan 2024 och kommer vara så låg som cirka 27 procent vid prognosperiodens slut.

5.3 Ekonomiskt resultat i scenario 3

- 2,0 procent kompensation för pris och lön
- Försäljning av mark enligt plan
- Investeringar enligt plan
- Räntenivå enligt plan

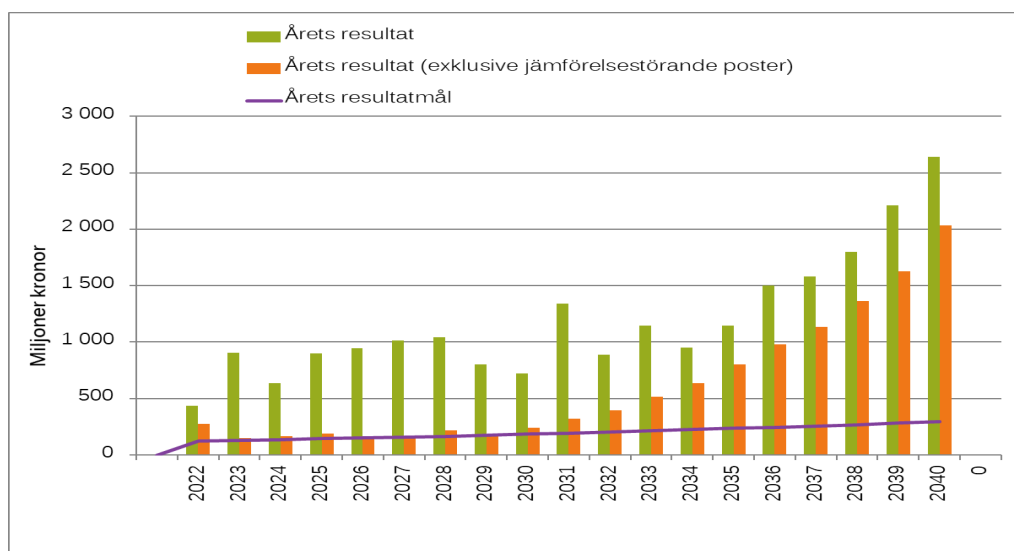

Diagram: Scenario 3, årets resultat

Vid en pris- och lönekompensation på 2,0 procent når kommunen inte resultatmålet under åren 2026–2027. Därefter uppnås resultatmålet för samtliga år och ligger långt över målet mot slutet av

perioden. Det här scenariot kräver besparingar/effektiviseringar motsvarande ungefär 1 procent per år.

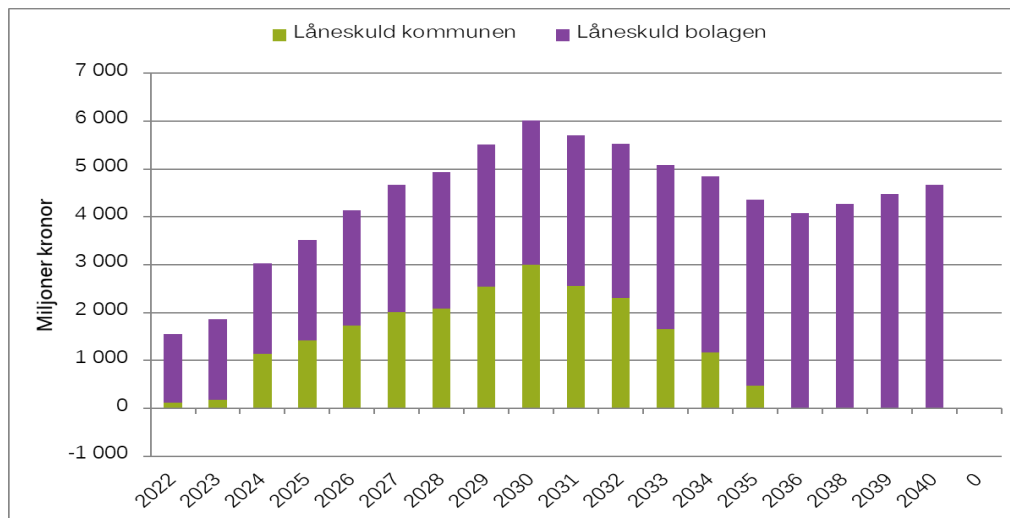

Diagram: Scenario 3, låneskuld

I scenario 3 stiger kommunens låneskuld fram till år 2030 då den ligger nära 3 miljarder kronor. Därefter sjunker låneskulden och är helt avbetalad år 2036.

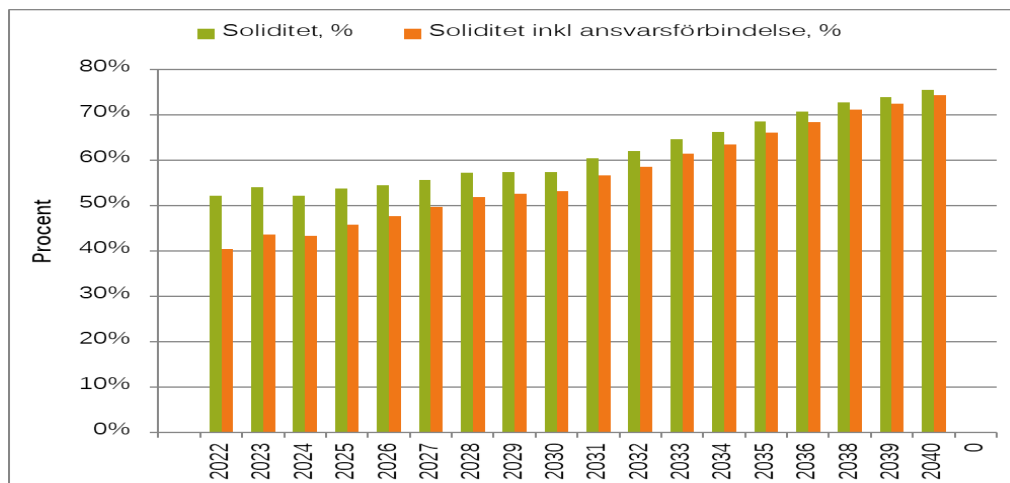

Diagram: Scenario 3, soliditet

Vid scenario 3 ligger soliditeten över målen om 50 procent för hela prognosperioden.

5.4 Ekonomiskt resultat i scenario 4

- 2,0 procent kompensation för pris och lön
- **Ingen försäljning av mark**
- Investeringar enligt plan
- Räntenivå enligt plan

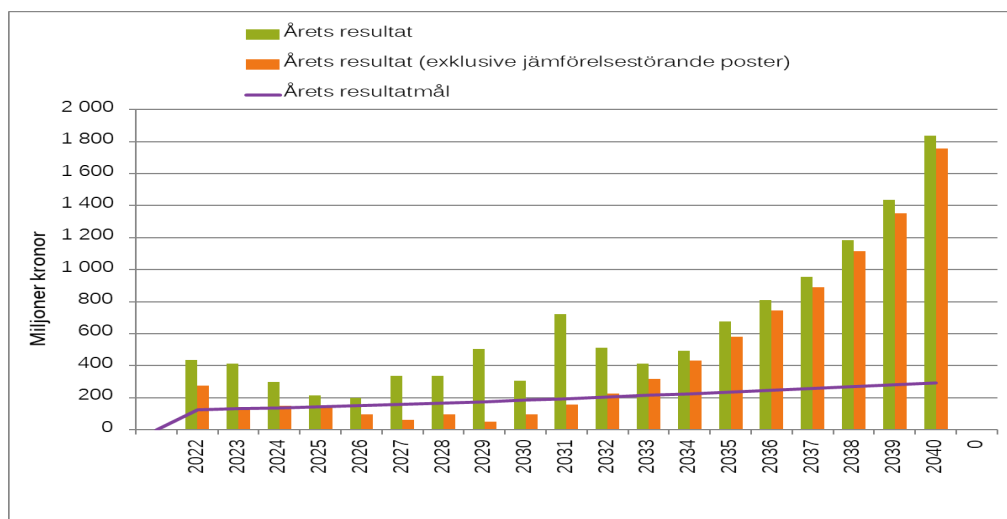

Diagram: Scenario 4, årets resultat

Utan intäkter för markförsäljning blir årets resultat betydligt lägre för hela perioden (jämför scenario 3). Även årets resultat exklusive jämförelsestörande poster påverkas eftersom skuldsättningen blir högre och det genererar högre räntekostnader. Utan markförsäljning klarar kommunen inte resultatmålet åren 2026-2031.

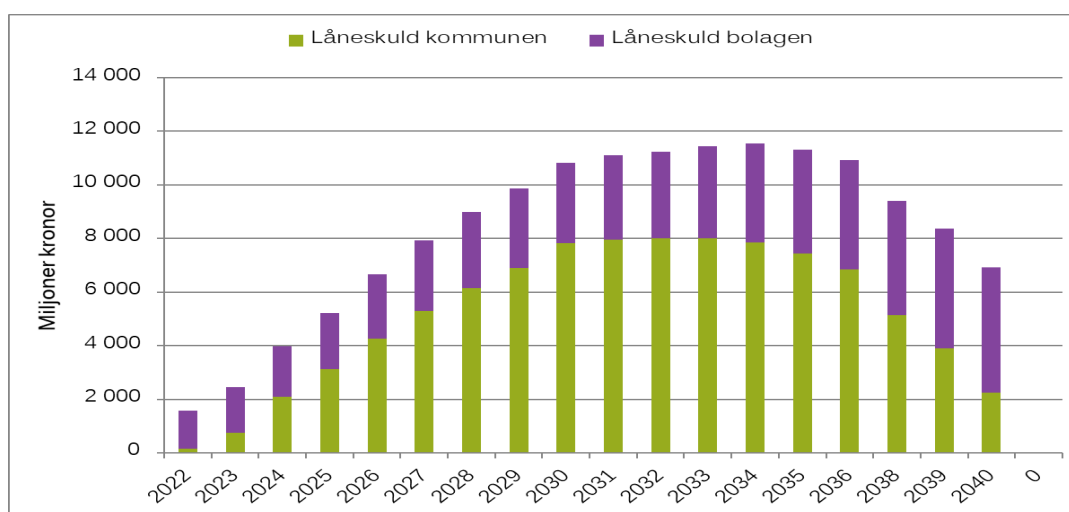

Diagram: Scenario 4, låneskuld

Kommunens låneskuld ökar markant utan markförsäljning och åren 2030-2034 överskrider den 8 miljarder kronor jämfört med max 3 miljarder kronor i scenario 3 med markförsäljning.

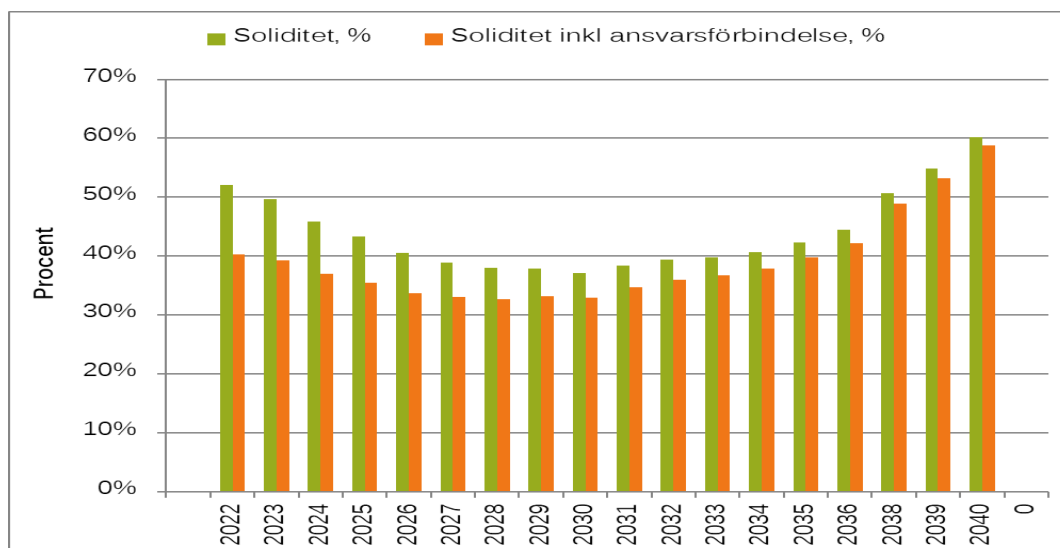

Diagram: Scenario 3, soliditet

Utan markförsäljning ligger soliditeten under målet om 50 procent nästan hela prognosperioden. Åren 2027-2032 ligger den tio och med under 40 procent.

5.5 Ekonomiskt resultat i scenario 5

- 2,0 procent kompensation för pris och lön
- Försäljning av mark enligt plan
- **Investeringar 25 procent lägre än plan**
- Räntenivå enligt plan

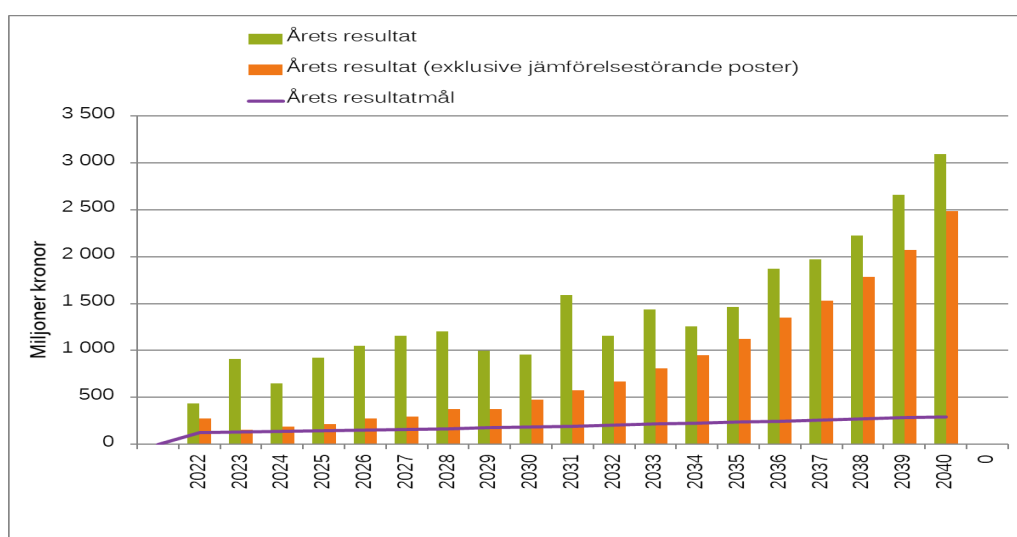

Diagram: Scenario 5, årets resultat

Scenario 5 räknar med en 25 procent lägre investeringsnivå för alla åren 2023-2040 (allt annat lika från scenario 3). Redan 2024 ligger resultatet över resultatmålet och fortsätter öka under hela prognosperioden, vilket beror på lägre ränte- och avskrivningskostnader jämfört med scenario 3.

mkr		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	Totalt
Avskrivningar	Scenario 3	-305	-330	-350	-371	-410	-458	-519	-579	-652	-730	-796	-850	-904	-956	-1 012	-1 072	-1 128	-1 182	-12 605
	Scenario 5	-305	-330	-350	-314	-334	-362	-403	-443	-494	-553	-602	-639	-677	-713	-753	-796	-835	-870	-9 774
	Differens	0	0	0	57	76	95	116	136	158	177	194	211	227	243	259	276	294	312	2 831
Finansnetto	Scenario 3	-80	-76	-90	-124	-125	-123	-133	-143	-126	-115	-86	-62	-32	11	40	80	84	253	-848
	Scenario 5	-77	-61	-64	-77	-63	-56	-53	-46	-33	-22	15	37	63	136	175	225	253	434	786
	Differens	4	15	26	47	62	66	80	97	93	93	100	99	95	126	135	145	170	181	1 634

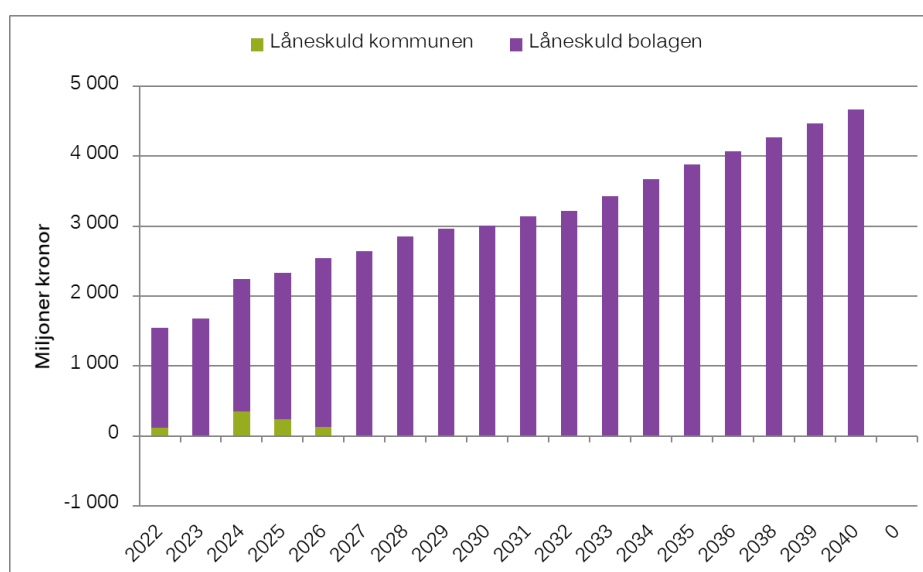

Diagram: Scenario 5, låneskuld

Vid 25 procent lägre investeringsnivå behöver kommunen låna mindre än 400 miljoner kronor under åren 2024-2026 och sedan är kommunens del av låneskulden avbetald.

5.6 Ekonomiskt resultat i scenario 6

- 2,0 procent kompensation för pris och lön
- Försäljning av mark enligt plan
- Investeringar enligt plan
- **Räntenivå 3 procent högre än plan**

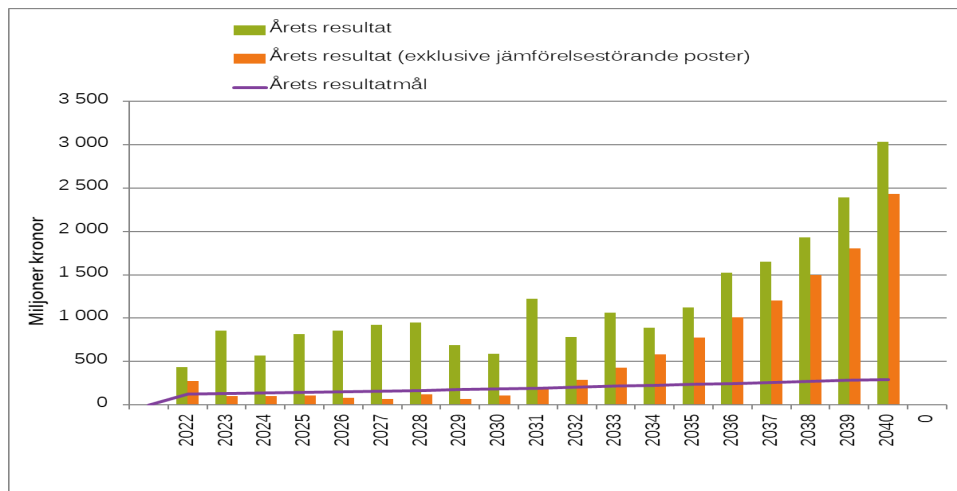

Diagram: Scenario 6, årets resultat

I scenario 6 är räntenivån upphöjd med 3 procent på både inlånings- och utlåningsräntan. Under första halvan av prognosperioden når kommunen inte resultatmålet på grund av att de höga räntekostnaderna drar ner resultat.

mkr	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	Totalt
Scenario 3	-80	-76	-90	-124	-125	-123	-133	-143	-126	-115	-86	-62	-32	11	40	80	84	253	-848
Finansnetto Scenario 6	-127	-145	-170	-210	-218	-218	-244	-274	-244	-225	-169	-120	-54	11	50	93	107	340	-1 816
Differens	-47	-69	-80	-85	-93	-95	-111	-131	-118	-110	-84	-58	-22	0	10	13	23	87	-968

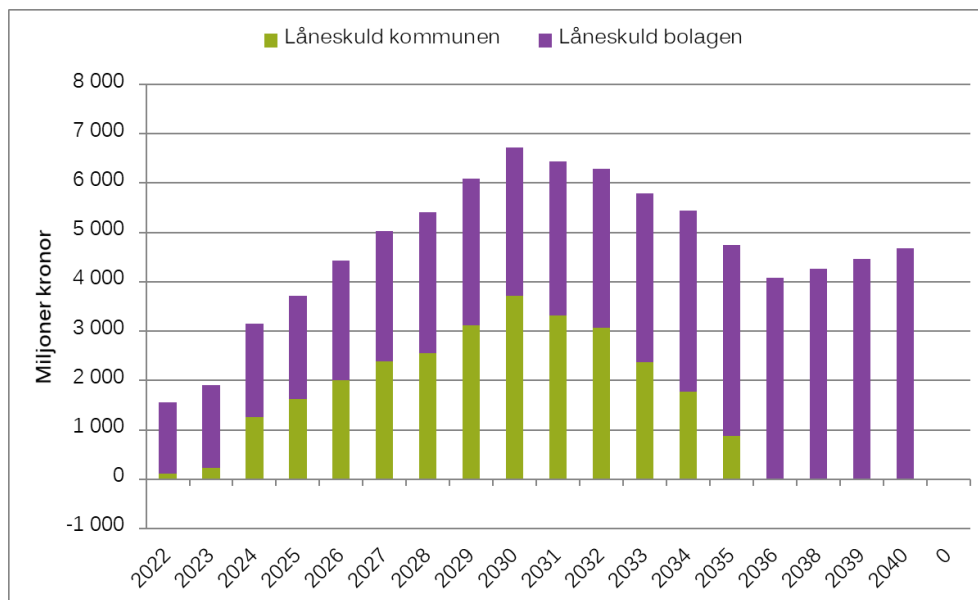

Diagram: Scenario 6, låneskuld

Kommunens låneskuld blir högre på grund av att det lägre resultatet minskar kommunens möjlighet att amortera.

6 Teknisk utveckling

Teknikutvecklingen påverkar företag, organisationer och individer i hela världen, inklusive Sverige och Nacka. Framsteg inom bland annat IT och artificiell intelligens (AI) förändrar människors sätt att leva, arbeta och röra sig samt ger hopp om lösningar på flera stora utmaningar som mänskligheten står inför. Utvecklingen har dessutom tagit ett stort språng under coronapandemin.

Teknikutvecklingen är en central drivkraft för nya innovationer, produkter och lösningar som i sin tur leder till ökad produktivitet och ekonomisk tillväxt. Lösningen på många samhällsutmaningar beror på Sveriges och andra länders förmåga att använda ny och existerande teknik. Samtidigt kan ny teknik ibland missbrukas och medföra nya risker. Den snabba förändringstakten inom digitalisering får avgörande konsekvenser för företag, organisationer och individer i hela världen. Utvecklingen har dessutom accelererat på flera sätt under Coronapandemin, vilket drivit på strukturomvandlingen i näringslivet och bäddar för förnyad ekonomisk tillväxt längre fram. Det har dessutom potential att skynda på teknikskiftet i riktning mot mer klimatsmarta och hållbara lösningar. Motsvarande gäller utvecklingen av ny välfärdsteknik som kan bidra till bättre tjänster och en högre produktivitet inom den offentliga sektorn. Redan idag används tekniska lösningar inom hemtjänst, särskilda boenden och andra områden. Utveckling pågår med robotar och AI som kommer att leda till andra sätt att bedriva verksamhet och underlätta kompetensförsörjningen. Det kommer också att leda till ett behov av en annan personalstruktur än i dagsläget. Det är viktigt att Nacka kommun hänger med och ligger i framkant i all typ utvecklig. Detta är inte minst viktigt utifrån det som ovan beskrivits om befolkningsutvecklingen. Prognoser från SKR visar att ökningen i arbetsför ålder inte kommer att räcka till för de framtida behoven av arbetskraft, vilket också driver på verksamhetsutveckling med hjälp av tekniken.

I en snabbt föränderlig värld behövs en organisation med medarbetare som är nyfikna och lyhörda för omvärldsförändringar som omsätts i den dagliga verksamheten. Globalisering, urbanisering, klimatförändringar och en accelererande teknikutveckling är exempel på globala trender som påverkar världen, Sverige och Nacka kommun.

7 Analys

Konjunkturcyklerna kommer att växla fram till 2040 och det är viktigt att kommunens ekonomi i största möjliga mån kan möta svängningar och försöka hålla så jämn ekonomisk utveckling som möjligt. Skatteintäkterna, som är beroende av både konjunktur och befolkning, kommer inte öka i samma omfattning som kostnaderna vid full utvecklingstakt av pris och lön. Av denna anledning är det viktigt att både hålla nere kostnaderna och att försöka öka andra intäktskällor. En kraftig kostnadsökning under de första åren bygger en kostnadsstruktur som gör att de kommande åren får en ökad kostnadsvolym. I takt med att skatteintäkter per invånare inte ökar i samma takt som kostnaderna kan ett underskott bli ett faktum om inte effektiviseringar vidtas för att hålla nere kostnaderna.

De politiska prioriteringarna är viktiga styrinstrument för kommunen - vad vi ska satsa på men även i vilka områden ambitionerna ska minskas. Det kommer att kräva effektiviseringar för att klara de ekonomiska ramarna eftersom ingen full pris- och lönekomensation kommer att kunna ges.

Lägsta resultatnivå är fastställd till 2 procent av skatteintäkter och utjämning exklusive jämförelsestörande poster. Det är viktigt att hålla fast vid målet även i tider med vikande skatteintäkter. Resultatnivån behövs för att kunna klara av svängningar i ekonomin och för att kunna finansiera behovet av investeringar. Lägre resultat medför ett större behov av att låna upp pengar och därmed högre räntekostnader som tränger undan resurser till välfärdsverksamheten. Vid finansiering av investeringar är det viktigt att kommunen bidrar med egna pengar. Självfinansieringsgraden visar i vilken mån kommunen finansierar sina investeringar med egna medel, det vill säga utan att låna upp pengar. Förutsättningar för hög självfinansieringsgrad är att kommunen har ett bra resultat, försäljningar med mera. Investeringar inom stadsutvecklingen ska vara självfinansierad över en femårsperiod, medan övriga investeringar ska vara självfinansierad till 50 procent.

Att samtliga verksamheter håller sin budget är en nödvändighet för att helheten ska hållas. Uppstår fördyringar ska detta i första hand mötas med motsvarande minskade kostnader inom verksamheten. Samtliga medarbetare i kommunen måste ha ett koncernövergripande tänk på för att undvika suboptimering som leder till fördyring för kommunen som helhet.

Under de kommande åren står kommunen inför en period med mycket stark befolkningstillväxt, vilket medför att investeringar ökar och därmed även kommunens låneskuld. Alla investeringar medför kostnader som belastar kommunens resultat, till exempel ränta, avskrivningar och driftkostnader. Inom en investering kan flera alternativ vara möjliga, vilka kan påverka kommunens totala driftkostnad.

Långtidsprognosen har tagit hänsyn till ökade investeringar med anledning av befolkningstillväxten. Många investeringar görs innan de nya Nackaborna flyttat in, det vill säga innan de bidrar med skatteintäkter. Investeringens volymen måste anpassas till befolkningsprognosen så att det inte uppstår överkapacitet, exempelvis på förskoleplatser. Tajningen är därför viktig. En kapacitetsutökning måste analyseras och ambitionsnivån övervägas, exempelvis önskas en ny idrottsanläggning på en plats så kanske en annan planerad idrottsanläggning prioriteras ned.

Det är viktigt att hålla en så låg låneskuld som möjligt för att minska räntekostnadernas andel av driftskostnaderna. På så sätt kan kommunen maximera delen som går till välfärdsverksamhet. Räntesatsen har de senaste åren varit låg men nu sker räntehöjningar i snabb takt världen över och det får stor effekt även på kommunens kostnader för upplåning.

Att följa kommunens finansiella styrprinciper är viktigt för att hålla en ekonomi i balans och likaså säkra att varje generation bär sina egna kostnader.

Risker och utmaningar

Lägre befolkningstillväxt än prognos. Kommunen står inför en period med väldigt hög befolkningstillväxt som ligger till grund för planeringen för hela prognosperioden. Kommunen bygger bostäder samt välfärdsfastigheter och planerar all verksamhet utefter befolkningstillväxten. Historiskt sett har befolkningsprognoserna stämt väl med utfallet då det har funnits en stor efterfrågan på de nya bostäder som byggts. Med en osäker bostadsmarknad, osäkerhet i hushållens ekonomi eller om kommunens nya bostäder inte byggs klart i den planerad takten finns stor risk att befolkningsökningen avtar, vilket får stora konsekvenser på kommunens ekonomi. Skatteintäkterna är beroende av hur stor befolkningen är och ökar inte dessa i planerad takt får det stark negativ effekt på kommunens resultat.

Arbetskraft. De kommande åren är bristen på arbetskraft en av de största utmaningarna för såväl kommuner och regioner som hela näringslivet. I välfärdssektorn uppstår de största behovsökningarna kommande år inom äldreomsorgen. Det beror på att den stora gruppen 40-talister efterhand uppnår 80 år, och att behovet av vård och omsorg ökar i takt med stigande ålder. Utöver bristen på arbetskraft blir det framöver också ännu svårare att hitta personal med rätt utbildning och kompetens. Det är viktigt att Nacka kommun ligger i framkant i utvecklingen av att möjliggöra alternativa arbetssätt. Förutom att behålla, utveckla och rekrytera personal behöver kommunen genom digitalisering frigöra tid för medarbetarna som således kan arbeta mer effektivt.

8 Slutsatser

Om kommunen ska uppnå en god ekonomisk hushållning även kommande år är det nödvändigt att årligen redovisa resultat som minst uppgår till 2 procent av skatteintäkterna. Det förutsätter att nämnderna klarar att bedriva verksamheten inom ramarna för den tilldelade budgeten.

Nettokostnadsutvecklingstakt

Årets långtidsprognos visar, precis som tidigare långtidsprognoser, att storleken på pris och lönekompensation är avgörande för utvecklingen av kommunens resultatutveckling. Vilken kostnadsökningstakt som planeras är den faktor som har absolut störst effekt för kommunens framtida ekonomi. Full kompensation ger ett resultat under resultatmålet redan inom de närmsta åren och det är därför tydligt att effektiviseringar kommer att vara nödvändiga. Det medför ett stort ansvar för nämnden att hålla nere kostnaderna och tydligt prioritera mellan och inom sina olika verksamhetsområden.

Tempo och tajming i byggnadstakt

Befolkningsinflyttningen är en förutsättning för nya skattemedel som ska finansiera utbyggnaden av infrastruktur och välfärden. Det är viktigt att ha koll på behoven och att kunna korrigera för ändringar för att ge god service till de invånare som planeras att bo i Nacka år 2040.

Genom att hålla tidplaner i byggnadstakt och att matcha byggnationer av exempelvis skolor med när befolkning flyttar in är av yttersta vikt för att kunna möta skatteintäkter med de kostnader som finns i verksamheterna.

Förenkling och ökad digitalisering kan bidra till ökad effektivitet.

Låga egna investeringar, få andra att investera

Investeringar som kommunen finansierar själv bör hållas på en låg nivå eftersom investeringsutrymmet är begränsat under perioden. Det är viktigt att få in andra aktörer som kan finansiera exempelvis välfärdsfastigheter. Att utomstående aktörer investerar och driver verksamhet är också bra då det innebär att det minskar risken och påverkar kommunens låneskuld positivt. Detta är under förutsättning att kommunens driftskostnader för investeringen är desamma eller lägre.

Hålla nere låneskulden

Kommunens låneskuld bör också hållas nere på rimliga nivåer för att ge utrymme för verksamhet i driften. Låga räntekostnader ger ett större utrymme för verksamhet. En lägre låneskuld i kombination med goda resultat möjliggör också bättre lånevillkor på den finansiella marknaden.

Intäkter tidigt

Försäljningar av mark är ett värdefullt tillskott för att hålla skuldsättningen på en låg nivå. Att arbeta med att tidigarelägga försäljningar och jämna ut exploateringsverksamhetens reavinster minskar nivån på skuldsättningen och kan bidra till att förbättra resultatet.

Jämna positiva resultat

Att hålla resultat exklusive jämförelsestörande poster på en jämn nivå är viktigt utifrån att kommunen inte bör dra på sig kostnader under en period som det senare inte finns täckning för. Det är också viktigt att resultatet exklusive jämförelsestörande poster inte är allt för högt då detta indikerar att skattemedlen inte används till de välfärdstjänster de är tänkta för.

Slutord

En stark ekonomi för kommunen som helhet ger större möjligheter att hantera osäkerhetsfaktorer. Det kan vara konjunktursvängningar med ändrade skatteprognoser, framtida utmaningar som pensionsåtaganden och förändrade investeringsbehov eller plötsliga händelser på global nivå. Att en världsöverskridande pandemi och att Ryssland skulle invadera Ukraina var för tre år sedan högst osannolikt, vilket vittnar om betydelsen av att vara förberedd på det oförutsägbara. Oavsett vilka utmaningar framtiden har att erbjuda så ska Nacka kommun vara redo och en stark och välplanerad ekonomi är grunden för det.